

Familien Halvorsen fra Hommelvik i Sør-Trøndelag

Dette bildet er det eldste jeg har av mine forfedre. Personene er ikke sikkert identifisert, men det er antakelig familien Halvorsen. De tre voksne personene er da (fra venstre) Mari Pedersdatter f. Wang (født ca. 1786) fra Jevnaker, hennes svigersønn Lars Halvorsen (1820 - 1904) og hennes datter Anna Mathea Johannesdatter Erich (1821 - 1897).

Barna er (i sannsynlig rekkefølge): Josefine Lorentze Amalie, Anne Mathilde, Hanna Karina og Rikka Pauline.

Bildet må være tatt ca. 1863 - 64, for Hanna er født i 1863 og synes på bildet å være rundt ett år.

Josefine var min bestefars tante "Fina" og Anne Mathilde var hans tante "Tilla".

Lars var husmannsgutt fra Gjerdrum. Begge foreldrene hans døde samtidig av "[nervefeber](#)". Lars fikk hjelp av bonden på gården Fjeldstad og fikk seg utdanning som teglmester. Han fikk jobb på teglverket til stortingsmann Krognæs i Hommelvik i 1860.

Anna Mathea Johannesdatter Erich var født på Jevnaker og stammer fra glasspuster Heinrich Erich (se *neste side, under*), som arbeidet ved flere glassverk i Norge, bl.a. Hadelands glassverk. Hun hadde også en datter født utenfor ekteskap, Marianne, som ble med til Hommelvik og både hun og halvsøsknene har etterkommere der.

Kilde: <http://tango.flipp.net/~eriaun/halvorson.htm>

GLASSPUSTEREN Heinrich Erich

Heinrich Erich, noen steder er han kalt Heinrich Irrich, er våre barns 5. tippoldefar. Han ble stamfar til en stor og forgrenet slekt innen glassverkene i Norge.

Opprinnelig var han fra Mecklenburg, og hadde i Tyskland arbeidet ved Tangestedter Glashütte i Amt Pinnau (Schleswig-Holstein) og ble glassmester der i 1743.

Til Norge kom han fra Gut Muggesfelde i Schlamersdorf øst for Lübeck, sammen med bl.a. Hans Hinrich Börner, Michel Meyer og Matthias Wentzel, alle tyske glassblåsere.

Mens han arbeidet i Schlamersdorf, bodde han sannsynligvis i Bergstedt, i nordre del av nåværende Hamburg, da de eldste barna hans var døpt i den evangelisk-lutherske kirken der.

Han kom altså til Norge i 1753 og må dermed regnes blant noen av de første tyske glasspustere som kom hit til landet; først til Aas grønne glasshytte i Sandsvær og senere (i 1765) til Hadeland Glassverk. Han hadde med kone og barn fra Tyskland, og fikk flere barn i Norge.

Med sin avreise fra Tyskland fulgte han i andres fotspor. De første glasspusterne kom til Norge allerede på 1740-tallet. Det var mangel på fagfolk og de ble lokket med gode lønninger, selv om glassindustrien var forholdsvis ny i landet.

Det hele startet i 1741 da Det norske Kompani i København satte igang med å bygge glasshytte på Nøstetangen ved Hokksund. Innen utgangen av året sto Norges første glasshytte ferdig. Frem til 1753 var alle pusterne tyske.

Samme år sto Aas grønne glass-hytte i Sandsvær produksjonsklar. "Ved en liten rivende elv, Kjørstadelven som løper ut i Nummedalslågen, ved gården Volden i Efteløt sogn, sto Aas grønne hytte."

Fagarbeidere var, foruten Henrich Erich, Franz Irrich, Hans Wenzel, Johan Jørgen Wenzel, J. Gunderlach, M. Mejer. Chr. Braun (Bruun), og apotekerglassarbeider Johs. Göbel.

Stillingen som hyttemester innehaddes av Hans Wenzel. Kontraktene som Henrich Erich, Hans Wenzel og Johan Jørgen Wenzel undertegnet ved ansettelsen finnes fremdeles.

Livet i disse glasspusterfamiliene var adskilt fra den norske del av befolkningen. De var jo noen av våre første fremmedarbeidere, men hadde nok en vesentlig høyere status enn dagens arbeidsinnvandrere. De bodde på glassverkene, hadde egne skoler, kanskje var de katolikker også. De var stort sett bedre lønnet enn vanlig var den tiden, så de fleste greide seg godt. Det er et sikkert tegn når man ser at ungene nesten alltid var nr. 1 eller 2 på kirkegulvet ved konfirmasjonen. Det var slik at jo bedre råd foreldrene hadde, jo lengre framme på gulvet kom barna. Disse glasspuster-ungene var så godt som uten unntak på én av de fremste plassene.

Glassverksarbeiderne hadde ofte en hage der de dyrket egne grønnsaker, og kanskje hadde de ei ku eller to.

Da glassverkene på Eiker og i Sandsvær ble nedlagt, flyttet pusterfamiliene til de nye glassverkene i Hurdal, Fåberg, Biri, Jevnaker og Gjøvik. De fleste av disse glassverkene var i drift fra ca. 1770 til langt ut i 1800 tallet, og på Jevnaker drives Hadeland Glassverk fortsatt.

Glassarbeiderne skilte seg på mange måter ut fra den stedlige befolkningen - i klesdrakt, i livsstil, i kultur og språk. Særlig gjaldt det de som stammet fra utlandet, og det vil si de fleste. Det var bereiste karer, for de hadde ofte virket i flere land. De hadde kunnskaper, horisont og vidsyn. Språket de brukte var også usedvanlig, ikke rent tysk eller engelsk, men en forunderlig blanding med tilsetninger fra land de hadde arbeidet i, et slags esperanto som ble forstått så noenlunde i glasshyttene over hele Europa.

Som de færende geseller de fleste av dem var, hadde de vanskelig for å slå seg til ro for godt på et sted. Om de tjente bra, rakk ikke pengene alltid så lenge. Fest måtte nemlig til en gang i blant, og fest utartet lett til fyll og stort pengeforbruk. Det fulgte liv og lystighet med dem, samtidig som de var høyt respekterte for den dyktigheten de la for dagen i det eksklusive og krevende yrket sitt. Ofte ble de av sine samtidige betraktet mer som kunstnere enn som vanlige arbeidere. Folketellingen i 1815 titulerer da også glasspusterne som "Kunstnere og fabrikanter."

I 1779 måtte lærlingene gå med på at de ikke skulle gifte seg i læretiden. Hvis de tross dette løftet likevel måtte gifte seg, måtte de være forberedt på å forlate verket. Og det spøkte stygt for en av dem, Johan Hagen, som hadde "så nøye engagered sig med sin tilkommende ektefelle Christine, Heinrich Erichs datter, at ingen tid var tilovers, såfremt bryllupet ei skulle skje for sildig". Men i betraktning av "hans hidentil viste edruelige, rolige og strebsomme opførsel gjør at han får bli på det at han ikke skulde bli aldeles forlegen og brødløs ved å miste arbeidet."

Kilde: <http://tango.flipp.net/~eriaun/glass.htm>

